

Ο Αυτοκράτωρ Ηράκλειος και η δυναστεία του

Πολιτισμός / Ιστορία

Μανώλης Καρακώστας, MSc Διοίκησης Επιχειρήσεων, Επαγγελματίας Υγείας - Ερευνητής

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=167937>]

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθεί η καταγωγή του Αυτοκράτορος Ηρακλείου και της Δυναστείας του, και με τον τρόπο αυτό θα ολοκληρωθεί η εξέταση και της Μεσοβυζαντινής Περιόδου (610 - 1204). Τα μέλη της Δυναστείας εκτός από τον ιδρυτή της, που βασίλευσε από το 610 έως το 641, είναι οι Κωνσταντίνος Γ' ή Ηράκλειος Νέος Κωνσταντίνος (641), ο οποίος είναι Άγιος και η μνήμη του τιμάται την 3η Σεπτεμβρίου εκάστου έτους, Ηρακλεωνάς (641), Κώνστας Β' (641 - 668), Κωνσταντίνος Δ' Πωγωνάτος (668 - 685) και Ιουστινιανός Β' (685 - 695 και 705 - 711). Γνωστό είναι και το όνομα του πατέρα του Ηρακλείου, ο οποίος φέρει το ίδιο όνομα με τον Αυτοκράτορα, ονομαζόμενος Ηράκλειος ο Πρεσβύτερος, στον οποίο εστιάζουν οι ιστορικοί για να μελετήσουν την καταγωγή της οικογένειας. Οι πληροφορίες που έχουμε για την καταγωγή του Ηρακλείου είναι ελάχιστες, γι' αυτό και οι απόψεις που υπάρχουν είναι συγκεκριμένες.

Σχεδόν όλη η επιστημονική κοινότητα υποστηρίζει την αρμενική καταγωγή του Ηρακλείου, όπως οι Gregoire,[232] Charanis,[233] Kouymijian,[234] Cameron,[235] Mardinale,[236] Treadgold,[237] Εγκυκλοπαίδεια Brittanica,[238] Kaegi [239] και Vasiliev,[240] με τους τρεις τελευταίους να μην είναι απολύτως βέβαιοι γι' αυτήν, αλλά με τον Kaegi να την αποδέχεται όπως φαίνεται στο έργο του, ενώ υπάρχει και η άποψη για την καταγωγή του από τον περσικό βασιλικό οίκο των Αρσακιδών, η οποία εκφράζεται από τον Shahid,[240] την Εγκυκλοπαίδεια Iranica [241] και τον Toumanoff,[240] ο οποίος όμως στηρίζει και την αρμενική καταγωγή του. Αυτό δεν είναι παράδοξο, διότι οι Αρσακίδες είχαν βασιλεύσει στην Αρμενία από το 54 μ.Χ. έως το 428 μ.Χ.,[242] επομένως αυτές οι δύο εκδοχές είναι αλληλοσυμπληρούμενες, να είναι δηλαδή Αρμένιος από τον οίκο των Αρσακιδών. Επίσης, έχει υπάρξει η υπόθεση ότι ο Ηράκλειος ήταν δίγλωσσος,[243, 244] δηλαδή μιλούσε την ελληνική και την αρμενική, κάτι όμως το οποίο δεν έχει αποδειχθεί και αποτελεί εικασία.[244]

Αντιθέτως, οι Έλληνες ιστορικοί τονίζουν την καταγωγή του από την Καππαδοκία,[245, 246, 247] αποβλέποντας στις ελληνικές καταβολές του. Το ότι καταγόταν από την Καππαδοκία δεν χωρά αμφιβολία, αφού υπάρχουν οι μαρτυρίες του Ιωάννη Νικίου (8ος αι.) και του Κωνσταντίνου Μανασσή (12ος αι.),[248] όμως αυτό δεν αναιρεί ότι μπορεί να ήταν Αρμένιος, αφού με τον όρο Καππαδοκία δύναται να εννοούνται περιοχές που εκτείνονταν ως τον Ευφράτη, όπου ζούσαν

και Αρμένιοι.[248] Υπάρχει ακόμα και η άποψη του Cyril Mango, ο οποίος «υποστηρίζει την πιθανή ταύτιση ενός Ηρακλείου των τελών του 5ου αιώνας με αυτήν την οικογένεια», που καταγόταν από την Έδεσσα της Μεσοποταμίας.[248] Γενικότερα, η αρμενική καταγωγή του Ηρακλείου αναγνωρίζεται καθολικά σήμερα, σε σημείο ο Gregoire να «χαρακτηρίζει όλη την μεταξύ 582 και 713 περίοδο ως την πρώτη Αρμενική Περίοδο της Βυζαντινής Ιστορίας», [249] και αυτό οφείλεται στις δύο και μοναδικές ιστορικές πηγές που διαθέτουμε και αναφέρονται στην καταγωγή του, αυτές του Θεοφύλακτου Σιμμοκάτη και του Sebeos.

Ξεκινάμε την έρευνα με την πρώτη πηγή, του Θεοφύλακτου, η οποία αναφέρει πως «και έτσι ο Φιλιππικός είχε μάθει κατά την διάρκεια του ταξιδιού του ότι ο Πρίσκος είχε διοριστεί από τον αυτοκράτορα ως στρατηγός. Κατά την άφιξή του στην Ταρσό, συνέταξε επιστολές στον Ηράκλειο, που υποδείκνυαν ότι, μετά την αποχώρηση από τον στρατό, θα έπρεπε να επιστρέψει στην πόλη του όταν θα πήγαινε στην Αρμενία και να παραδώσει τον στρατό στον Ναρσή, τον διοικητή της πόλης της Κωνσταντινής».[250] Από το παραπάνω χωρίο και πιο συγκεκριμένα από την φράση «θα έπρεπε να επιστρέψει στην πόλη του όταν θα πήγαινε στην Αρμενία», υποτίθεται ότι φαίνεται πως ο Ηράκλειος καταγόταν από μία πόλη της Αρμενίας, στην οποία του υποδεικνύει ο Φιλιππικός να μεταβεί. Τα πράγματα όμως μάλλον δεν έχουν έτσι. Η επιστολή αυτή πρέπει να εστάλη το 588, όταν ο Αυτοκράτωρ Μαυρίκιος αντικατέστησε τον Φιλιππικό με τον Πρίσκο, στην θέση του στρατηγού των ανατολικών στρατευμάτων,[250, 251] και ο πρώτος διέταξε τον Ηράκλειο να επιστρέψει στην Αρμενία, αφού αυτοί οι δύο ήταν συνεργάτες στις πολεμικές επιχειρήσεις.

(συνεχίζεται)

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 232. A.A. Vasiliev (1954), Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας 324-1453, σελ. 241, Α' έκδοση 1925, μετάφραση Δημοσθένης Σαβράμης, εκδόσεις Μπεργάδη**
- 233. P. Charanis (1959) «Ethnic Changes in the Byzantine Empire in the Seventh Century», Dumbarton Oaks Papers, Dumbarton Oaks, 13: 23-44**
- 234. W.E. Kaegi (2003), Ηράκλειος, Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, σελ. 42, εκδόσεις Ίνδικτος 2007, Αθήνα**
- 235. A. Cameron, B. Ward-Perkins, M. Whitby, eds. (2000), The Cambridge Ancient History, Volume XIV, Late Antiquity: Empire and Successors, A.D. 425-600, σελ. 561, Cambridge: Cambridge University Press**

236. J.B. Martindale, A.H.M. Jones, J. Morris, eds. (1992), *The Prosopography of the Later Roman Empire III: A.D. 527-641*, σελ. 584, Cambridge: Cambridge University Press
237. W. Treadgold (1997), *A History of the Byzantine State and Society*, σελ. 287, Stanford: Stanford University Press
238. *Encyclopaedia Britannica*, «Heraclius, Byzantine Emperor», <https://www.britannica.com/biography/Heraclius-Byzantine-emperor>
239. W.E. Kaegi (2003), σελ. 42
240. A.A. Vasiliev (1954), σελ. 241
241. *Encyclopaedia Iranica*, «Sasanian Dynasty», 20 July 2005, <http://www.iranicaonline.org/articles/sasanian-dynasty>
242. A.J. Hacikyan, G. Basmajian, E.S. Franchuk, N. Ouzounian (2000), *The Heritage of Armenian Literature*, vol. 1, σελ. 378, Wayne State University Press, Detroit
243. A. Cameron et al. (2000), σελ. 561
244. W.E. Kaegi (2003), σελ. 45
245. Κ. Παπαρρηγόπουλος (1860-1876), *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, βιβλίο ένατο, σελ. 265, εκδόσεις Κάκτος, 1992
246. Π. Καρολίδης (1994), *Ο Αυτοκράτωρ Ηράκλειος*, σελ. 8-9, Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων, Αθήνα
247. Ηλίας Λάσκαρης (1995), *Βυζαντινοί Αυτοκράτορες*, τόμος Α', σελ. 84, 181, έκδοση Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα
248. W.E. Kaegi (2003), σελ. 42-43
249. A.A. Vasiliev (1954), σελ. 241
250. Michael Whitby, Mary Whitby (1986), *The History of Theophylact Simocatta*, σελ. 91-92, 106, 107, Oxford: Claredon Press
251. J.B. Martindale et al. (1992), σελ. 584-585

<http://bit.ly/2vVFwxP>